

**VAŽNOST DJEČJEGA ODJELA
U PROMICANJU KVALITETE ŽIVOTA KORISNIKA
NA PRIMJERU DJEČJEGA ODJELA KNJIŽNICE
„NIKOLA ZRINSKI“ ČAKOVEC**

THE IMPORTANCE OF THE CHILDREN'S DEPARTMENT
IN PROMOTING THE QUALITY OF LIFE OF USERS ON
THE EXAMPLE OF THE CHILDREN'S DEPARTMENT OF
THE LIBRARY "NIKOLA ZRINSKI" ČAKOVEC

Dina Kraljić

Knjižnica „Nikola Zrinski“ Čakovec
maticna@kcc.hr

Helena Drvoderić

Knjižnica „Nikola Zrinski“ Čakovec
helena.drvoderic@gmail.com

UDK / UDC: [027.625:027.022](497.524)

Stručni rad / Professional paper

<https://doi.org/10.30754/vbh.67.3.1204>

Primljeno / Received: 20. 6. 2024.

Prihvaćeno / Accepted: 20. 9. 2024.

Sažetak

Cilj. Cilj je rada prikazati rad Dječjega odjela Knjižnice „Nikola Zrinski“ Čakovec te odgovoriti na pitanje u kojoj se mjeri korisnici zadovoljni knjižničnim uslugama na Dječjem odjelu.

Metodologija. Kronološki prikaz daje se od osnutka Dječjega odjela 1974. godine, s naglaskom na prikaz poslovanja Dječjega odjela u 2023. godini. Podaci o Dječjem odjelu prikupljeni su iz Arhiva Knjižnice „Nikola Zrinski“ Čakovec, osobito iz izvješća o radu te mrežnih stranica Knjižnice, kao i brošure *40 godina Dječjeg odjela u Knjižnici „Nikola Zrinski“ Čakovec*, koja je izdana povodom obilježavanja četrdeset godina rada Dječjega odjela. Svi statistički podaci koji su korišteni za prikaz rada Dječjega odjela danas odnose se na 2023. godinu te su preuzeti iz sustava za računalnu obradu knjiž-

nične građe CROLIST. U istraživanju mjere u kojoj su korisnici zadovoljni trenutnim uslugama na Dječjem odjelu korištena je metoda anketiranja putem anketnoga upitnika koji je bio dostupan korisnicima na Dječjem odjelu od 1. do 30. lipnja 2024. godine.

Rezultati. Kronološki prikaz povijesnoga razvoja, kao i rezultati istraživanja, ukazuju na to da je Dječji odjel mjesto koje promiče dobrobit i kvalitetu života svih njegovih korisnika, što u većoj mjeri i sami prepoznaju.

Originalnost/vrijednost. Povijesni prikaz razvoja Dječjega odjela, kao i rezultati anketnoga istraživanja, mogu biti polazna točka za detaljnije povijesno istraživanje rada Dječjega odjela i planiranje novih knjižničnih programa i usluga Dječjega odjela, kao i strateškoga plana razvoja.

Gljučne riječi: Dječji odjel Knjižnice „Nikola Zrinski“ Čakovec; knjižnične usluge za djecu; povijest Dječjega odjela Knjižnice „Nikola Zrinski“ Čakovec

Abstract

Purpose. The aim of this paper is to present the work of the Children’s Department of the “Nikola Zrinski” Library in Čakovec and to answer the question to what extent are users satisfied with the library services provided by the Children’s Department.

Methodology. A chronological overview is provided from the establishment of the Children’s Department in 1974, with an emphasis on its programs and services in 2023. Information about the Children’s Department was obtained from the Archives of the “Nikola Zrinski” Library in Čakovec, particularly from work reports, library’s website and the brochure „40 years of the Children’s Department at the “Nikola Zrinski” Library in Čakovec, published to commemorate 40th anniversary of the Children’s Department. All statistical data used to present current work of the Children’s Department relate to 2023 and were obtained from the CROLIST library material processing system. To measure user satisfaction with the current services provided by the Children’s Department, a survey was conducted using a questionnaire available to users at the department between June 1st and June 30th, 2024.

Results. The chronological overview of the department’s historical development, along with the results of the research, indicate that the Children’s Department is a place that promotes the well-being and quality of life of all its users, which is recognized by users themselves to a greater extent.

Originality/value. The historical overview of the development of the Children’s Department and survey results can serve as a starting point for more detailed historical research into the work of the Children’s Department and for planning new library programs and services, as well as for the strategic development plan of the Children’s Department.

Keywords: Children’s Department of the “Nikola Zrinski” Library in Čakovec; history of the Children’s Department of the “Nikola Zrinski” Library in Čakovec; library services for children

1. Uvod

Dječji odjel Knjižnice „Nikola Zrinski“ Čakovec 2024. godine obilježava 50. obljetnicu osnutka. Jedan je od odjela središnje narodne knjižnice Međimurske županije, Knjižnice „Nikola Zrinski“ Čakovec, koja djeluje kao samostalna narodna knjižnica od 1946. godine, prvotno pod nazivom Knjižnica i čitaonica Čakovec¹ (40 godina, 2014: 7).

Kroz pedeset godina djelovanja, Dječji odjel različitim programima i uslugama bio je potpora djeci u njihovom obrazovanju te ostvarivanju prava na informiranje, razonodu, igru i kvalitetno provođenje slobodnoga vremena. Poslanje Dječjega odjela bilo je usklađeno sa smjernicama suvremenih kretanja u dječjem knjižničarstvu s ciljem da djeluje kao informacijsko, obrazovno i kulturno središte zajednice s dječjim knjižničarima kao predvodnicima u širenju informacija o važnosti pismenosti i čitanja (IFLA-ine smjernice, 2018: 3).

Ovaj rad donosi prikaz razvoja 50-godišnje povijesti Dječjega odjela, od prvih početaka rada Dječjega odjela sedamdesetih godina prošloga stoljeća, pa sve do danas, s naglaskom na prikaz poslovanja Dječjega odjela u 2023. godini te prikaz mjera u kojoj su današnji korisnici Dječjega odjela zadovoljni knjižničnim uslugama.

2. Počeci rada Dječjega odjela Knjižnice „Nikola Zrinski“ Čakovec

Razvoj dječjega knjižničarstva u Čakovcu neraskidivo je povezan s društvenim i kulturološkim zbivanjima u Hrvatskoj, gdje se početak dječjega knjižničarstva veže za otvaranje Pionirskoga odjela 1950. godine u Novinarskom domu na Rooseveltovom trgu u maloj čitaonici Gradske knjižnice u Zagrebu. Do početka šezdesetih godina otvoren je velik broj dječjih odjela u novoosnovanim narodnim knjižnicama, na što je bitno utjecao *Zakon o bibliotekama za NR Hrvatsku* (1960). Tada su, s obzirom na preporuke UNESCO-ovog priručnika o knjižničnim službama i uslugama, koji kao poželjnu preporuku za učlanjenje djeteta u knjižnicu navodio navršenu sedmu godinu, korisnici dječjih odjela bila djeca osnovnoškolske dobi jer tada dječji odjeli nisu bili otvoreni „niti slikovnicama niti djeci predškolske dobi“ (Stričević, Čičko i Križanić Delač, 2006: 28). To su okolnosti u kojima se razvijaju prve knjižnične usluge za djecu i u županijskoj matičnoj knjižnici u Čakovcu.

Sedamdesete godine prošloga stoljeća obilježava otvaranje vrata dječjih odjela djeci predškolske dobi starijoj od tri godine, te se sada i za njih, a ne više samo za školarce, organiziraju posebni programi. To razdoblje posebno je značajno za Međimursku županiju jer 1974. godine Knjižnica u Čakovcu dobiva svoj prvi Dječji odjel (ibid.: 29).

¹ Knjižnica i čitaonica Čakovec 2004. godine mijenja naziv u Knjižnica „Nikola Zrinski“ Čakovec.

Premda su djeca od 1946. godine, od samih početaka djelovanja Knjižnice, bila njezini aktivni korisnici, tek 1969. godine tadašnja ravnateljica Knjižnice Anđela Čengić u dokumentu *Razvoj knjižnice i čitaonice do 1973.* planira osnivanje Dječjega odjela, što je realizirano tek 1. 6. 1974. godine, za vrijeme mandata ravnateljice Mire Kermek. Konačno je knjižni fond namijenjen djeci izdvojen u poseban odjel koji u počecima osnivanja broji 463 člana, a za rad na Dječjem odjelu zaposlena je nova djelatnica (40 godina, 2014: 24). Prvi korisnici Dječjega odjela bila su djeca školske dobi do sedmoga razreda osnovne škole, a za njih su se petkom poslijepodne organizirale aktivnosti vezane za popularizaciju knjige i čitanja kao što su susreti s dječjim piscima, slušaonice priča i kreativne radionice. Početkom sedamdesetih godina s naglim razvojem kinoamaterizma u Čakovcu utrt je put za nastanak Škole animiranoga filma (ŠAF) za djecu osnovnoškolskoga uzrasta koja djeluje u prostorima Dječjega odjela od 1975. do 1982. godine. Rad Dječjega odjela obogaćen je tada vrlo aktualnom i suvremenom slobodnom aktivnošću za djecu koja izrađuju prve animirane filmove koji su prikazivani na brojnim revijama i festivalima (ibid.: 13).

2.1. Formiranje Igraonice i preseljenje Dječjeg odjela u novi prostor

Preseljenjem Knjižnice u novu namjenski rađenu knjižničnu zgradu, uz novi prostor Dječjega odjela, 22. travnja 1986. godine, na inicijativu tadašnje ravnateljice Ljubice Duić-Jovanović, otvorena je Igraonica (ibid.: 16) koja je izazvala velik interes djece zbog bogatoga i raznovrsnoga programa. Premda je u početku Igraonica bila otvorena za djecu samo tri sata, od tada nadalje broj stručnih djelatnika, kao i njihova satnica te broj animacijskih programa sve su veći i raznovrsniji i prate suvremena kretanja u dječjem knjižničarstvu. Na razvoj Dječjega odjela i Igraonice utječu *Standardi za narodne knjižnice* iz 1990. kao i *IFLA-ine Smjernice za dječje knjižnice* iz 1991. godine (Stričević, Čičko i Križanić Delač, 2006: 31), te su djeca od najranije dobi redoviti korisnici Dječjega odjela.

Devedesetih godina prošloga stoljeća provodi se akcija skupljanja igračaka i slikovnica za djecu koja su zbog ratne situacije u zemlji doselila u Međimurje, a voditeljica Igraonice vodi dramsku skupinu „Slatki klinici“ koja gostuje u bolnici, školama, vrtićima i na raznim manifestacijama. Tada započete „Pričaonice“ na Odjelu pedijatrije čakovečke bolnice nastavljaju se uglavnom u kontinuitetu i u prvim desetljećima 21. stoljeća. Tu su i „Ljetne radionice“ namijenjene kreativnom provođenju slobodnoga vremena djece osnovnoškolske dobi za vrijeme ljetnih školskih praznika koje se i danas kontinuirano održavaju (40 godina, 2014: 29).

2.2. Dječji odjel na početku novoga tisućljeća

Početkom novoga tisućljeća Dječji odjel broji 1307 članova (Arhiva Knjižnice, 2001). Aktualni su redovni jednotjedni programi za djecu predškolske i školske dobi, „Vjerska igraonica“, koja je 2014. godine obilježila desetljeće kontinuiranog

rada, radionice za roditelje „Kako biti dobar roditelj“, koje provode vanjski suradnici psiholozi, a održavaju se uglavnom u kontinuitetu i dandas, kao i program „Vrtići i škole u gostima“, najavljene posjete vrtićkih i školskih grupa kojima se uz upoznavanja prostora knjižnice priređuje i kreativna čitateljska radionica.

Nakon održanoga stručnog skupa 2007. godine „Roditelji s bebama i malom djecom – dobrodošli u knjižnicu!“ (Ile, Krpan i Štivić, 2021) u Igraonici je pokrenut novi redovan program „Čitajmo im od najranije dobi“. Susreti mama i beba do 3 godine pod stručnim vodstvom knjižničara održavaju se jednom tjedno. Program je upotpunjen susretima „Grupe za potporu dojenja“ pod vodstvom patronažne sestre Doma zdravlja Čakovec i prigodnom promocijom programa o važnosti čitanja od najranije dobi na odjelu Pedijatrije Čakovečke bolnice, kao i u pedijatrijskim ordinacijama.² S ciljem popularizacije čitanja djeci od rođenja 2013. godine poznati Čakovčani, među kojima je i sportaš Filip Ude, u prigodnoj akciji, u prostoru Igraonice čitaju priče djeci (Arhiva Knjižnice „Nikola Zrinski“ Čakovec).

Knjižnica je od 2018. godine podrška volonterskom programu „Tete i stričeki pričalice“, čitanja priča za laku noć hospitaliziranoj djeci te svim volonterima omogućuje besplatnu posudbu dječjih knjiga i slikovnica.

Za vrijeme mandata ravnateljice Ljiljane Križan dogodila su se dva važna događaja koja su obilježila poslovanje Dječjega odjela: početkom 2006. godine digitalizirano je cjelokupno poslovanje, a 12. svibnja 2017. godine u preuređenoj zgradi bivšega Časničkog doma otvoren je novouređeni prostor Dječjega odjela i Igraonice. S preseljenjem u novi prostor 2017. godine, u Igraonici se sve rjeđe organiziraju redovni programi za pojedine dobne skupine, koji uključuju slobodnu igru djece uz likovne aktivnosti, igranje društvenih igara, glazbeno-scenske aktivnosti, gledanje filmova, lutkarsko-recitatorske aktivnosti i slično. Igraonica postaje igraonica otvorena tipa gdje dnevno u slobodnoj igri vrijeme provodi barem petero djece i njihovih roditelja ili odgojitelja. Programi koji se u narednom razdoblju organiziraju tematski su strukturirani i usmjereni na ciljane skupine, uglavnom na vrtićke i školske grupe djece ili na heterogene skupine djece koju roditelji prijavljuju na organizirane programe uglavnom preko obrasca izrađenoga u aplikaciji Google Forms, objavljenoga na Facebook stranici Knjižnice.

Jedan od tih programa je „Spajalica +“, jednogodišnji edukativno-kreativni program poticanja čitanja koji je bio namijenjen učenicima nižih razreda osnovne škole, a koji se eksperimentalno provodio školske godine 2018./2019. u korelaciji s nastavnim predmetima Hrvatski jezik, Priroda i društvo i Likovna kultura (Andrašec, 2019: 115). To je razdoblje u kojem je formiran i čitateljski klub za djecu osnovnoškolske dobi „Klub veselih čitača“ koji je okupljao osmero članova koji

² Prilikom posjete navedenim ustanovama distribuiraju se promotivni leci i plakati o važnosti čitanja djeci od najranije dobi koji su osmišljeni u sklopu prve nacionalne kampanje za promicanje čitanja naglas djeci od rođenja „Čitaj mi!“ koja je pokrenuta 2013. godine povodom Europske godine čitanja naglas.

su na povremenim susretima u Knjižnici raspravljali o pročitanoj. Jednogodišnji program „Buduće odgajateljice i odgajatelji u knjižnici“ provodio se 2016. godine u suradnji sa Sveučilištem u Zagrebu, Učiteljskim fakultetom, Odsjekom u Čakovcu. U sklopu tog programa organizirane su edukacijske radionice o važnosti čitanja djeci predškolske dobi za studente koji su nakon toga u prostoru Igraonice održavali čitateljske radionice su za djecu predškolske dobi.

Suvremeno digitalno doba donijelo je promjene i nove izazove, kao i nove mogućnosti za primjenu tehnologije u knjižničnim uslugama i programima na inovativan i kreativan način u pružanju pristupa informacijama, poticanju čitanja te pružanju potpore svim oblicima učenja djeci koja odrastaju u digitalnom okruženju. Na Dječjem odjelu početkom novoga tisućljeća djeci je pružena mogućnost korištenja računala za učenje i zabavu, a povremeno su organizirane i računalne radionice za osnovnoškolce. Program informacijskoga opismenjavanja djece osnovnoškolske dobi 2018. godine provodi se kroz nekoliko tematskih radionica – „Upoznajmo Hrvatsku“, „Potraga za najboljom čokoladom“, „Mali arhitekti“, „Zimski sportovi“ – na kojima su djeca kroz usmjereno pretraživanje tiskanih i *online* izvora informacija poticana na njihovo mudrije i svjesnije biranje, kao i praktično korištenje, uz korištenje različitih aplikacija.³

Dječji odjel je 2020. godine svoje programe i usluge prilagodio novonastaloj situaciji uzrokovanoj pojavom pandemije bolesti COVID-19. Prilagođava se potrebama korisnika kada su na snazi izvanredni uvjeti rada, a knjižnica nije fizički otvorena za svoje korisnike. Korisnicima nudi nove usluge i aktivnosti u digitalnom okruženju te se organiziraju *online* aktivnosti: književni susreti putem ZOOM-a te „Čitateljski izazovi“ i „*Online* pričaonice priča“ koji su dostupni na Facebook stranici Knjižnice.

Nakon što je Europski ured za knjižnične, informacijske i dokumentacijske udruge (EBLIDA) pokrenuo apel u kojemu poziva sve knjižnice u Hrvatskoj da se pridruže programu pomoći izbjeglicama iz Ukrajine, Dječji odjel se 2022. godine spremno uključuje u program „Knjižnica za Ukrajinu“ te pruža besplatne knjižnične usluge i animacijske aktivnosti, osobito učenje hrvatskoga jezika, za djecu i njihove roditelje.

2.3. Dječji odjel danas

Korisnici Dječjega odjela jesu djeca od rođenja, pa sve do završetka osnovnoškolskoga obrazovanja, kao i roditelji, odgojitelji i učitelji te ostali u čijem je fokusu dijete i njegov razvoj. Dječji odjel ponudom svojih sadržaja nastoji zadovoljiti informacijske i kulturne potrebe, kao i potrebe za rasonodom i zabavom djece, a sve u skladu sa *Smjernicama za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi* (2008)

³ Kahoot, Actionbound, Google Earth, LearningApps.

i *Smjernicama za knjižnične usluge za mladež* (2009). Stoga omogućuje posudbu raznovrsne knjižnične građe, pomaže djeci pri odabiru građe, organizira kreativne programe i pričanje priča, educira djecu za snalaženje u knjižnici. Pri kreiranju raznovrsnih programa i akcija s ciljem promicanja čitanja i pismenosti surađuje s brojnim ustanovama i udrugama u lokalnoj zajednici.⁴

Poslovanje Dječjega odjela danas prikazano je kroz aktualne knjižnične programe i usluge, stanje knjižničnoga fonda, organizaciju prostora i opreme, korisnike, stručne knjižnične djelatnike te marketing i promidžbu Dječjega odjela u javnosti. Svi statistički podaci koji su korišteni za prikaz rada Dječjega odjela danas odnose se na 2023. godinu te su preuzeti iz Sustava za računalnu obradu knjižnične građe CROLIST koji koristi Knjižnica „Nikola Zrinski“ Čakovec. Kao izvor podataka korištene su aktualne Mrežne stranice Knjižnice „Nikola Zrinski“ Čakovec, Arhiva Knjižnice „Nikola Zrinski“ Čakovec: Izvešća o radu Knjižnice „Nikola Zrinski“ Čakovec od 1. 1. 2005. do 31. 12. 2023. te stručni članci i radovi.

2.3.1. Knjižnični programi i usluge

Dječji knjižničari zaduženi su za osmišljavanje i kreiranje raznovrsnih knjižničnih programa poticanja čitanja i ljubavi prema knjizi i čitanju, kreativnosti te razvoju svjesnosti o važnosti mentalnoga zdravlja djece i roditelja. Na Dječjem odjelu kontinuirano se priređuju razne tematske i prigodne izložbe, programi poticanja čitanja, igraonice, umjetničke i edukativne izložbe, književni susreti, literarni i likovni natječaji, predavanja i hobističke radionice. Najvažniji i najaktualniji programi mogu se podijeliti u tri kategorije: stalne programe s kontinuitetom, povremene tematske programe te na razne akcije, natječaje i suradnje s drugim ustanovama pri poticanju i razvijanju čitateljskih navika korisnika.

Nekoliko je stalnih programa poticanja čitanja i razvijanja ljubavi prema knjizi i čitanju, razvijanja mentalnoga zdravlja i kvalitetnoga provođenja slobodnoga vremena djece koji se kontinuirano održavaju tijekom godine: „Vrtići i škole u gostima“, „Procvjetajmo“, „Vrećica pričalica“, „Čitateljski izazov“, „Županijsko natjecanje u čitanju naglas“, „Gostovanja dječjih književnika“, „Ljetne radionice“ i „BlaBla program poticanja čitanja iz užitka“.

Najposjećeniji i najaktualniji program Dječjega odjela jest program „Vrtići i škole u gostima“. U unaprijed dogovorenom terminu Dječji odjel organizirano, sa svojim učiteljima i odgojiteljima, posjećuju djeca koja polaze osnovne škole

⁴ Suradničke ustanove su: škole i dječji vrtići na području Međimurske županije, Muzej Međimurja Čakovec, Sveučilište u Zagrebu – Učiteljski fakultet, Odsjek u Čakovcu, Županijska bolnica Čakovec – Odjel za pedijatriju, Dom zdravlja Čakovec, Udruga odgajateljica „Krijesnice“, Udruga slijepih Međimurske županije, Centar za ranu intervenciju u djetinjstvu MURID, Udruga za autizam „Pogled“, Prijatelji waldorfske pedagogije Varaždin, Društvo „Naša djeca“ Čakovec, ZEO Nobilis, Kalinko – udruga ruskog govornog područja u Međimurju, Smiješak Za Sve, IRIM – Institut za razvoj i inovativnost mladih, MIS – Mladi informatičari Strahoninca i mnogi drugi.

i dječje vrtiće na području Međimurske županije. S ciljem motivacije djece na korištenje Knjižnice upoznaje ih se s knjižničnim fondom, uslugama i djelatnošću Knjižnice, nakon čega slijedi strukturirana čitateljska radionica poticanja čitanja i vizualne pismenosti u trajanju jednog školskog sata. Svake godine u tom programu sudjeluje oko 60 grupa djece vrtiće i školske dobi.

Knjižnica „Nikola Zrinski“ Čakovec u suradnji sa Zavodom za javno zdravstvo Međimurske županije, Djelatnost za zaštitu mentalnog zdravlja, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti, osmislila je preventivni program pod nazivom „Procvjetajmo“. Riječ je u ciklusu od sedam radionica namijenjenih djeci osnovnoškolske dobi, s ciljem kreiranja djeci pristupačnog načina unaprjeđivanja i učvršćivanja znanja i vještina potrebnih za uspješnu prilagodbu društvenoj okolini, školi, vršnjacima i izazovima društva. Radionice se provode od 2014. godine u dogovoru s osnovnim školama grada Čakovca, u opuštenoj i pozitivnoj atmosferi knjižnične Igraonice. Teme radionica odnose se na promicanje nenasilja i zdravih životnih stilova tako da se pojedine teme obrađuju kroz čitanje književnih tekstova. U vođenom razgovoru djeca nakon čitanja iznose svoje stavove i razmišljanja o temama zastupljenima na radionicama (tolerancija, emocije, solidarnost, rješavanje sukoba, obitelj, priroda oko nas, zdrava hrana). Atmosfera na radionicama vrlo je nesputana te je svojom dinamikom bliska djeci. Stoga ona spontano i rado surađuju i iznose svoja razmišljanja. Čitanjem i razgovorom o pročitanom uče se socijalnim vještinama, vještinama zdravog življenja, općim i specifičnim znanjima i vještinama samopomoći te ih se opskrbljuje kapacitetima za uspješno afirmiranje vlastitih snaga kroz mogućnost donošenja dobrih i pozitivnih odluka u životu (Bacinger Klobučarić i Hunjadi Bašek, 2017).

„Vrećica pričalica“ je program poticanja čitanja koji je namijenjen djeci predškolske dobi i njihovim roditeljima. Prvotno je osmišljen za potrebe djece i roditelja koji koriste usluge Bibliobusne službe Međimurske županije, gdje se kontinuirano provodi od 2015. godine, (Kraljić, 2022), a u novije vrijeme ponuđen je i korisnicima Dječjega odjela. „Vrećica pričalica“ sadrži slikovnice, knjige o roditeljstvu, promotivne materijale o važnosti čitanja djeci, didaktičke materijale i bilježnicu za bilježenje dojmova o trenutcima provedenim u zajedničkom čitanju u krugu obitelji. Na poticaj odgojitelja „Vrećica pričalica“ putem odgojno-obrazovnih skupina posuđuje se svakom djetetu na određeno vrijeme kako bi svi članovi obitelji sudjelovali u zajedničkom čitanju.

„Čitateljski izazov“ prvotno je pokrenut u *online* verziji za vrijeme pandemije bolesti COVID-19, s ciljem da se kod djece kroz čitanje knjiga i pretraživanje relevantnih *online* izvora probudi želja za stjecanjem novih znanja te pustolovni i istraživački duh. Zadaci u tematskim čitateljskim izazovima vezani su za prigodne obljetnice ili važne datume, a na Dječjem odjelu ponuđeni su prigodni naslovi dječjih knjiga i slikovnica, uz koje su priređeni kreativni likovni, literarni ili istraživački zadaci dostupni u obliku tiskane brošure. U svakom čitateljskom izazovu

godišnje sudjeluje tridesetak djece, a najuspješniji i najaktivniji sudionici nagrađuju se vrijednim nagradama (Andrašec i Kraljić, 2021).

„Županijsko natjecanje u čitanju naglas“ održava se jednom godišnje, uglavnom u kontinuitetu od 2017. godine. Popularizacija knjige, čitanja i čitanja naglas, razvijanje ljubavi prema knjizi i čitanju kao kvalitetnom načinu provođenja slobodnoga vremena, unaprjeđenje čitalačkih sposobnosti učenika, naglašavanje čitanja kao temelja cjeloživotnog obrazovanja i poticanje usmenog izražavanja glavni su ciljevi tog natjecanja. Na natjecanju svake godine sudjeluje petnaestak natjecatelja, a najbolji natjecatelji sudjeluju na Državnom natjecanju u čitanju naglas koje se održava u Mjesecu hrvatske knjige u Sisku.

„Gostovanje dječjih književnika“ redovna je aktivnost koja se organizira najmanje dva puta godišnje, a najčešće je vezana uz manifestacije „Mjesec hrvatske knjige“ i „Noć knjige“.

„Ljetne radionice“ održavaju se kontinuirano od 1992. godine za vrijeme ljetnih školskih praznika koji su idealni za kreativno provođenje slobodnog vremena djece. Voditelji ljetnih radionica su, uz djelatnike Dječjega odjela, najčešće brojni vanjski suradnici koji su kompetentni za rad s djecom u različitim područjima. Na svakoj radionici sudjeluje 10 do 12 polaznika, a godišnje se održi oko osam radionica, od kojih svaka traje tjedan dana. Dosad su održane radionice učenja stranih jezika (njemački, engleski, talijanski, francuski, španjolski), kreativna kemija, kreativna fizika, brainobrain – mentalna aritmetika, robotika, informatika, mali izviđači, mali arhitekti, mali fotografi, mala filozofija, svijet umjetnika, glazbena radionica, čitateljska radionica, radionica crtanja karikatura, crtanje stripa, ekološka radionica, radionica mitova i legendi, kreativno-likovne radionice (origami, izrada ukrasa, ručnih radova vunom, izrada čipke, heklanje, pletenje cekera, izrada predmeta od drva, izrada glagoljice...), šetnja kroz povijest, plesna radionica i mnoge druge.

„BlaBla program poticanja čitanja iz užitka“ namijenjen je djeci osnovnoškolskog uzrasta, a provodi se kontinuirano od 2018. godine za vrijeme ljetnih školskih praznika, s ciljem razvoja kulture čitanja iz užitka te razvijanja ljubavi prema knjizi i čitanju kao kvalitetnom načinu provođenja slobodnog vremena. Godišnje u programu sudjeluje tridesetak djece koja samostalno ili uz preporuku knjižničara odabiru naslove knjiga za čitanje te sudjeluju u kvizu izrađenom u interaktivnom mrežnom alatu namijenjenom izradi kvizova (Kahoot!), izrađuju plakat s preporukom za čitanje njima najdraže knjige ili odgovaraju na pitanja vezana za pročitano djelo ponuđena u čitateljskoj putovnici, odnosno knjižici sa zadacima (Kraljić, 2018).

Među povremenim programima „Čarobna knjižnica“ tematski je program koji se provodi u suradnji s dječjim vrtićima s ciljem poticanja ranoga čitanja i vizualne pismenosti djece predškolske dobi. Unaprijed dogovorena vrtićka skupina dolazi

jednom mjesečno tijekom vrtićke godine na Dječji odjel i sudjeluje u tematski osmišljenom ciklusu od osam radionica tematski vezanih za likovnu umjetnost i čitanje.

„Domaćinstvo u knjižnici“ jest program namijenjen djeci osnovnoškolske dobi koji se povremeno provodi u tematskim radionicama. Uz djelatnike Dječjega odjela često ih vode i vanjski suradnici. Cilj je programa učenje djece praktičnim životnim vještinama kao što su šivanje iglom, sadnja vrta, pečenje kolača, izrada uporabnih i dekorativnih predmeta te upoznavanje starih zanata.

„Kako biti dobar roditelj“ je ciklus od nekoliko tematskih radionica čiji je cilj razviti roditeljske kompetencije i biti podrška roditeljima u nošenju s izazovima suvremenog roditeljstva. Radionice održavaju vanjski suradnici psiholozi.

Ljubav prema znanju i čitanju potiče se kod djece u suradnji s drugim kulturnim i obrazovnim ustanovama kroz sljedeće akcije, natječaje i posredovanje čitateljskih i drugih obrazovnih materijala:

„Čitam, dam, sretan sam – svoju knjigu daruj i tuđe srce obraduj“ je akcija darivanja slikovnica koja se provodi povodom Međunarodnog dana darivanja knjiga koji se obilježava svake godine 14. veljače, a čiji je cilj poticanje darivanja slikovnica i dječjih knjiga. Akcija se organizira u okviru kampanje „Čitaj mi!“, a prikupljene slikovnice poklanjaju se udrugama koje rade s djecom ili pedijatrijskim ambulantom u Čakovcu.

„Likovno-literarni natječaji“ provode se kontinuirano od 2007. godine, uglavnom uoči Mjeseca hrvatske knjige, Noći knjige ili uz važne događaje i manifestacije u Gradu u Županiji. Namijenjeni su učenicima koji polaze osnovne škole Međimurske županije. Teme natječaja raznolike su, često vezane za tradicijske običaje i teme od lokalnog značaja. Cilj je natječaja potaknuti djecu na likovno i literarno izražavanje kroz razmišljanje o važnosti očuvanja narodnih običaja, očuvanje tradicije i materinskog jezika. Godišnje na natječaju sudjeluje do četrdeset sudionika.

„Naša mala knjižnica“ je međunarodni projekt za poticanje čitanja namijenjen djeci vrtićke i školske dobi koji se provodi u suradnji s izdavačkom kućom Ibis grafika. Provodi se od 2018. godine, a u njemu godišnje sudjeluje četrdesetak djece koja polaze dječje vrtiće i osnovne škole na području Međimurske županije. Cilj je projekta kroz suradnju odgojitelja, učitelja i knjižničara poticati kritičko čitanje kod djece od najranije dobi, promovirati vrhunska književna djela hrvatskih i stranih autora koja prate ilustracije izrađene prema najvišim umjetničkim standardima.

Suradnja s Institutom za razvoj i inovativnost mladih (IRIM) na najvećem izvannastavnom obrazovnom programu u Europi „Croatian makers“ kontinuirana je od 2018. godine u vidu obrazovanja, posudbe i održavanja besplatnih radionica korištenja micro:bit-a za djecu, s ciljem promocije važnosti STEAM-područja u svakodnevnom životu. Dječji odjel opremljen je setovima micro:bit, AQ:bit kompletima koji se koriste za mjerenje atmosferskih varijabli, BOSON starter kit te

NEURON creative lab kit. Radionice robotike također se prigodno održavaju na Dječjem odjelu, ovisno o dogovoru s lokalnim informatičkim udrugama.

2.3.2. *Fond: izgradnja, posudba i vidljivost*

Izgradnja fonda, koji broji 34 918 jedinica građe, prati aktualnu produkciju za djecu i mlade te poštuje važeće standarde i propise: *Smjernice za nabavu knjižnične građe: Knjižnica „Nikola Zrinski“ Čakovec (2008)*, *Standard za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj (2021)*, *Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti (2019)*, *Pravilnik o zaštiti, reviziji i otpisu knjižnične građe (2023)*. U fondu se nalaze sve vrste aktualnih medija, igračke i knjižna građa koja uvažava raznolike potrebe korisnika. Pri nabavi slikovnica i knjiga za djecu osnovni kriteriji za nabavu jesu umjetnička kvaliteta ilustracija, primjerenost sadržaja dobi čitatelja, kvalitetan prijevod i ugled autora i nakladnika. Kod nabave popularne znanosti uvažava se suvremenost teme, jasnoća i točnost te kvalitetna obrada sadržaja primjerena dječjem uzrastu. Posebno se njeguje zbirka stručne knjige iz područja odgoja i obrazovanja, zbirka građe za slijepe i slabovidne, kao i građe lagane za čitanje. Malu zbirku neknjižne građe čine animirani i dokumentarni filmovi na DVD-u, glazbeni sadržaji na CD-u te Micro:bit-ovi i AQ:bit-ovi. U fondu se nalazi i mala zbirka od 494 igračke koje koriste djeca koja dolaze na slobodnu igru u Igraonicu te zbirka od nekoliko naslova časopisa.

U 2023. godini ukupno je posuđeno 24 809 jedinica knjižnične građe: najveći broj posudbi po vrsti građe od 14 481 jedinice bilježe slikovnice, slijedi 5795 knjiga za djecu, zatim 2171 knjiga za mlade, 2112 knjiga iz popularne znanosti, dok je najmanji interes za neknjižnom građom s posudbom od 250 jedinica.

Knjižnična građa obrađena je u računalnom programu za obradu knjižnične građe CROLIST-u u skladu s domaćim i međunarodnim stručnim pravilima i normama. Za sadržajnu obradu knjižnične građe koriste se Univerzalna decimalna klasifikacija i klasifikacijski sustavi za obradu građe namijenjene djeci. Uvid u sadržaj knjižničnog fonda široj je javnosti dostupan putem *online* kataloga koji se nalazi na mrežnoj stranici Knjižnice. Putem *online* korisničkog sučelja korisnici mogu pratiti tijek vlastite posudbe knjižnične građe, produživati rok posudbe građe ili rezervirati željene naslove.

2.3.3. *Organizacija prostora*

Knjižnica „Nikola Zrinski“ Čakovec smještena je u dvjema zasebnim zgradama koje se nalaze jedna pored druge: u jednoj je smješten Odjel za odrasle, dok se u drugoj zgradi nalazi Dječji odjel. Zgrada od 800 m² u kojoj se nalazi Dječji odjel nije namjenski rađena za potrebe Dječjega odjela, ali mu je vizualnom prepoznatljivošću, uređenjem i organizacijom prostora maksimalno prilagođena. Lokacija same Knjižnice, pa tako i Dječjega odjela, u samom centru grada, neposredno uz

gradski park, pokazala se idealnom za održavanje različitih programa za djecu u okruženju zelenila parka u toplijem dijelu godine.

U prizemlju zgrade Dječjega odjela nalaze se: prostran Izložbeni prostor, Studijski odjel za tihi rad studenata i Igraonica za djecu predškolske dobi s namještajem i didaktičkim sadržajima prilagođenim bebama i predškolicima. Posudbeni dio Dječjega odjela, uredski prostori i višenamjenska Multimedijalna dvorana nalaze se na katu, a s prizemljem su povezani dizalom i prostranim stubištem. Posudbeni prostor Dječjega odjela odgovara potrebama različitih dobnih skupina, s naglaskom na djecu od najranije dobi i djecu osnovnoškolske dobi. Ima dovoljno mjesta za dječja kolica i kretanje većih grupa djece. Prostor je svijetao, a namještaj različitih visina s primjerenim signalizacijskim natpisima, primjereno uređenim kutezima za čitanje i stilom uređenja nastojao se prilagoditi potrebama svih dobnih skupina korisnika. Namjera je pri uređenju prostora bila da on bude mjesto susreta, igre i komunikacije, da bude siguran i gostoljubiv.

Od tehničke opreme, korisnici imaju na raspolaganju 6 tableta koji se najčešće koriste na brojnim knjižničnim kreativnim i čitateljskim radionicama.

2.3.4. Korisnici

Korisnici Dječjega odjela su djeca i njihovi roditelji te svi oni u čijem su fokusu djeca i rad s djecom. Na različita događanja Dječjega odjela često dolaze vrtičke i školske grupe s područja cijele Međimurske županije te su time korisnici Dječjega odjela i djeca koja nisu redovni članovi Knjižnice. Premda Dječji odjel broji 1228 aktivnih korisnika, taj broj je znatno veći i teško se može s točnošću utvrditi. Praksa pokazuje da knjižnične programe i usluge najviše koriste djeca predškolske dobi i njihovi roditelji, brojne vrtičke skupine, kao i studenti Učiteljskoga fakulteta sveučilišta u Zagrebu Odsjeka u Čakovcu, te članovi Odjela za odrasle i njihove obitelji.

Područje Grada Čakovca broji 4330 djece do 14 godina starosti, dok Međimurska županija broji njih 16 886 (Državni zavod za statistiku, 2021). Svi oni izravno ili neizravno gravitiraju knjižničnim uslugama Županijske matične knjižnice, odnosno njezinog Dječjega odjela.

2.3.5. Stručni knjižnični djelatnici

Knjižničari koji rade na dječjim odjelima, kao što je navedeno u *IFLA-inim smjernicama za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18 godina* (2018: 5), trebaju posjedovati niz vještina i osobina koje stječu putem formalnog i neformalnog obrazovanja, među kojima su vještine međuljudskih odnosa i timskog rada, motivacija za osmišljavanjem, planiranjem, organizacijom, provođenjem i vrednovanjem usluga i programa u skladu s potrebama djece i njihovih obitelji.

Od četiri stalna stručna knjižničarska djelatnika zaposlena na Dječjem odjelu, troje je pedagoški osposobljeno za rad s djecom. U skladu s okolnostima, djelatnici samovrednuju svoj rad, prilagodljivi su te se kontinuirano profesionalno usavršavaju. Pridržavaju se etičkih standarda u radu s djecom, njihovim obiteljima, kolegama i partnerskim organizacijama u lokalnoj zajednici te prema svima postupaju jednako, bez obzira na njihove sposobnosti i podrijetlo. Aktivno sudjeluju u izradi plana financiranja te partnerski surađuju s drugim skupinama u zajednici koje se bave potrebama djece, osobito u aktivnostima promicanja čitanja.

Djelatnici koji rade na Dječjem odjelu kompetencije, znanja i vještine potrebne za rad s djecom stječu pretežno na stručnim skupovima u organizaciji Hrvatskog knjižničarskog društva – Komisije za knjižnične usluge za djecu i mladež i Knjižnica grada Zagreba – Knjižnice Medveščak koji se kontinuirano održavaju od 2006. godine (Ille, Krpan i Štivić, 2021), Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara u Republici Hrvatskoj, Savjetovanja za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj te drugih stručnih skupova u organizaciji narodnih knjižnica u Republici Hrvatskoj ili Goethe instituta u Zagrebu, gdje povremeno predstavljaju i pozitivne primjere iz vlastite prakse.⁵ Osim što prate aktualnu stručnu literaturu o dječjem knjižničarstvu, stručno se usavršavaju koristeći i relevantne mrežne izvore, a svoje

⁵ Rana pismenost/pismenost djece i mladih – stručni skup u organizaciji Hrvatskoga čitateljskog društva i Knjižnice „Nikola Zrinski“ Čakovec (7. 9. 2007., Čakovec): sudjelovanje s izlaganjem „Zašto priča ne bi bila dar?“; „Djeca i mladi u knjižnicama: rad s djecom i mladima u knjižnicama Sjeverozapadne Hrvatske“ (14. 11. 2014., Čakovec) u organizaciji Knjižnice „Nikola Zrinski“ Čakovec, Knjižničarskog društva Međimurske županije i Hrvatskog knjižničarskog društva – Komisije za knjižnične usluge za djecu i mladež: sudjelovanje s izlaganjem „Četrdeset godina rada s djecom: pregled aktivnosti i programa Dječjeg odjela i Igraonice“ – predstavljanje četrdeset godišnjeg rada Dječjega odjela; „Dječja knjižnica danas i njezina odgojno-obrazovna dimenzija“ (28. 11. 2016., Šibenik) u organizaciji Gradske knjižnice „Juraj Šizgorić“ Šibenik: sudjelovanje s izlaganjem „Dječji odjel Knjižnice „Nikola Zrinski“ Čakovec“ – predstavljanje programa za djecu koji se provode na dječjem odjelu; „Informacijska pismenost u dječjim knjižnicama“ (31. 3. 2017., Zagreb) u organizaciji Hrvatskog knjižničarskog društva – Komisije za knjižnične usluge za djecu i mladež i Knjižnica grada Zagreba – Knjižnice Medveščak: sudjelovanje s izlaganjem „Guglanje za mudrice – program informacijskog opismenjavanja tinejdžera“; „Promjene u narodnom knjižničarstvu – stvarnost, potrebe i suvremeni trendovi“: 12. savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj (2. – 4. 10. 2019., Plitvička jezera); „Knjižnica Nikola Zrinski Čakovec: Suvremene narodne knjižnice kao polifunkcionalna središta lokalne zajednice – partner u obrazovanju u osnovnoškolskom sustavu“ – predstavljanje projekata Dječjega odjela; „Inovativna dječja knjižnica: primjena novih tehnologija“ (22. 9. 2020., Zoom platforma) u organizaciji Hrvatskog knjižničarskog društva – Komisije za knjižnične usluge za djecu i mladež i Knjižnica grada Zagreba – Knjižnice Medveščak: sudjelovanje s izlaganjem „Primjena novih tehnologija u programima poticanja čitanja i učenja iz užitka – predstavljena je upotreba novih tehnologija u provedbi radionica i programa za djecu osnovnoškolske dobi Mali arhitekti“ – ljetna radionica upoznavanja osnova arhitekture, „Blabla – program poticanja čitanja iz užitka“ i „Upoznajmo Hrvatsku – tematska radionica informacijskog opismenjavanja“; „Biblioterapijski pristup u radu s djecom i mladima u knjižnici“ (26. 3. 2021., Zoom platforma) u organizaciji Hrvatskog knjižničarskog društva – Komisije za knjižnične usluge za djecu i mladež i Knjižnica grada Zagreba – Knjižnice Medveščak: sudjelovanje s izlaganjem „Procvjetajmo – predstavljen je program i primjena biblioterapijskih metoda u čitanju odabranih edukativnih tekstova za djecu“.

stručne radove objavljuju u recentnim stručnim publikacijama te u glasilu *HKD Novosti* i glasilu Hrvatskoga čitateljskog društva *HRČAK*.

Knjižničari Dječjega odjela nastoje poštivati djecu te ih tretirati kao male osobe, osobito nemirnu i skakutavu djecu vrludavog duha. Nastoje poštivati njihove želje i interese i naći način da kod njih pobude interes za raznolike knjige i čitanje. Sudjelovanjem u radu stručnog tijela Hrvatskog knjižničarskog društva, Sekcije za narodne knjižnice, Komisije za knjižnične usluge za djecu i mladež, od 2022. godine, uz podršku Županijske matične razvojne službe za narodne i školske knjižnice Međimurske županije, aktivno sudjeluju u poduzimanju konkretnih akcija na unaprjeđivanju službi, usluga i programa namijenjenih djeci i mladeži u narodnim knjižnicama u Republici Hrvatskoj.

2.3.6. Marketing i promidžba

Mrežne stranice i društvene mreže osnovni su kanali za marketing i promidžbu knjižničnih usluga u široj javnosti. Na mrežnim stranicama nalaze se osnovne informacije o radu Dječjega odjela i Igraonice, informacije o programima i aktivnostima dječjeg odjela, novosti na Dječjem odjelu, kao i kalendar događanja. Facebook stranica informira i najavljuje događanja i programe na Dječjem odjelu.

Ostali povremeni kanali informiranja šire javnosti jesu lokalne novine i glasila, kao i televizijske emisije. Naravno, sami korisnici i njihovo komuniciranje iskustava u korištenju knjižničnih usluga zauzimaju važno mjesto u promidžbi i percepciji knjižnice u široj javnosti.

3. Istraživanje zadovoljstva korisnika knjižničnim uslugama na Dječjem odjelu Knjižnice „Nikola Zrinski“ Čakovec

3.1. Svrha i cilj istraživanja

Cilj istraživanja bio je utvrditi mjeru u kojoj su korisnici Dječjeg odjela zadovoljni knjižničnim uslugama: izborom knjižnične građe, ponudom knjižničnih programa, atmosferom koja vlada na Dječjem odjelu, prostorom, kanalima informiranja, te ako ih koriste, mogućnostima koje nudi korištenje knjižničnog *online* kataloga i korisničkog sučelja. Svrha istraživanja bila je utvrditi postoji li potreba za poboljšanjem kvalitete pružanja navedenih knjižničnih usluga na Dječjem odjelu.

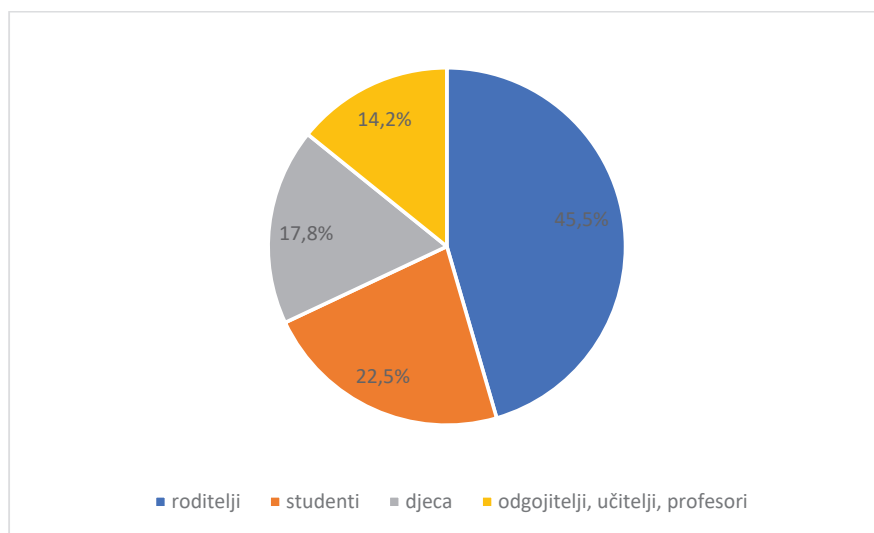
3.2. Metodologija istraživanja

U istraživanju je korištena anonimna anketa u tiskanom obliku koja je bila dostupna svim korisnicima na Dječjem odjelu od 1. do 30. lipnja 2024. godine. U anketnom istraživanju sudjelovalo je 169 ispitanika, odnosno 13,8 % ispitanika koji su članovi Knjižnice i koji koriste usluge Dječjeg odjela.

Anketni upitnik sastojao se od deset pitanja, od čega je devet pitanja bilo zatvorenog tipa te jedno pitanje otvorenog tipa. Anketnim pitanjima zatvorenog tipa prikupljeni su podaci o strukturi ispitanika te podaci o mjeri u kojoj su ispitanici zadovoljni izborom knjižnične građe, ponudom knjižničnih programa, atmosferom koja vlada na Dječjem odjelu (osjećaj nesputanosti i dobrodošlice), prostorom (organizacija prostora, udobnost namještaja, preglednost, osvjetljenje), kanalima informiranja (mrežna stranica, Facebook, plakati, lokalne novine i mediji), te ako ih koriste, mogućnostima koje nudi korištenje knjižničnog *online* kataloga i korisničkog sučelja. Posljednje pitanje otvorenog tipa omogućilo je svim ispitanicima da iznesu svoje komentare, prijedloge i sugestije vezane za sve aspekte rada Dječjeg odjela.

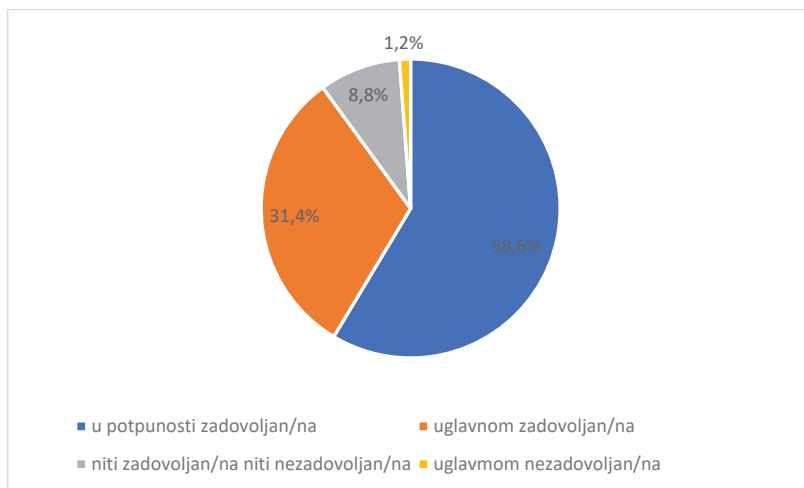
3.3. Rezultati istraživanja i rasprava

Rezultati istraživanja dobiveni odgovorima na pitanja zatvorenog tipa prikazani su i objašnjeni u grafičkim prikazima nakon kojih slijede prijedlozi, sugestije i komentari korisnika koji se odnose na sve aspekte rada Dječjeg odjela, a prikupljeni su u posljednjem pitanju otvorenog tipa.

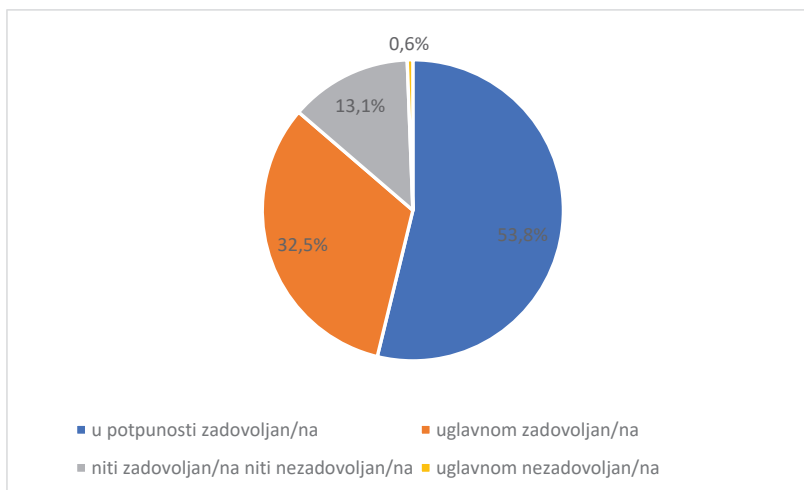
Slika 1. Broj ispitanika prema strukturi korisnika

S obzirom na strukturu ispitanika, u anketnom ispitivanju sudjelovalo je najviše roditelja koji sa svojom djecom koriste usluge Dječjeg odjela (77 ili 45,5 %), zatim studenata (38 ili 22,5 %), djece (30 ili 17,8 %) te odgojitelja, učitelja i profesora (24 ili 14,2 %) (slika 1).

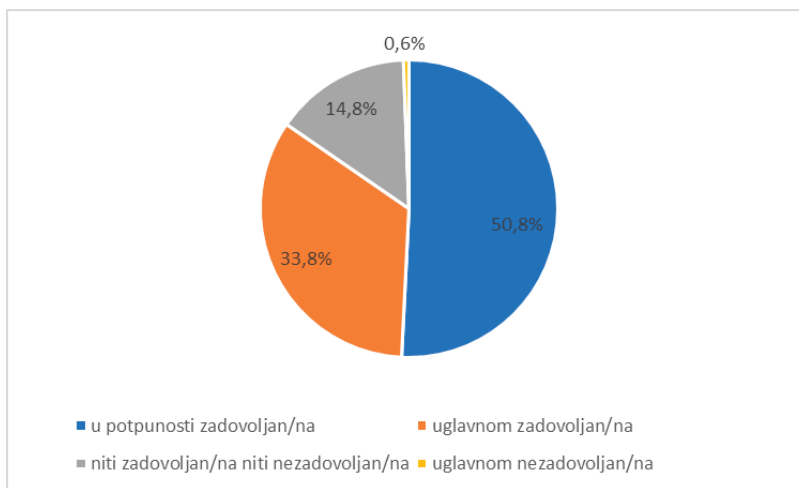
Slika 2. Zadovoljstvo korisnika izborom knjižnične građe

Izborom knjižnične građe u potpunosti je zadovoljno 99 ili 58,6 % ispitanika, uglavnom je zadovoljno 53 ili 31,4 % ispitanika, niti zadovoljno niti nezadovoljno je 15 ili 8,8 % ispitanika, uglavnom su nezadovoljna 2 ispitanika ili 1,2 % (slika 2).

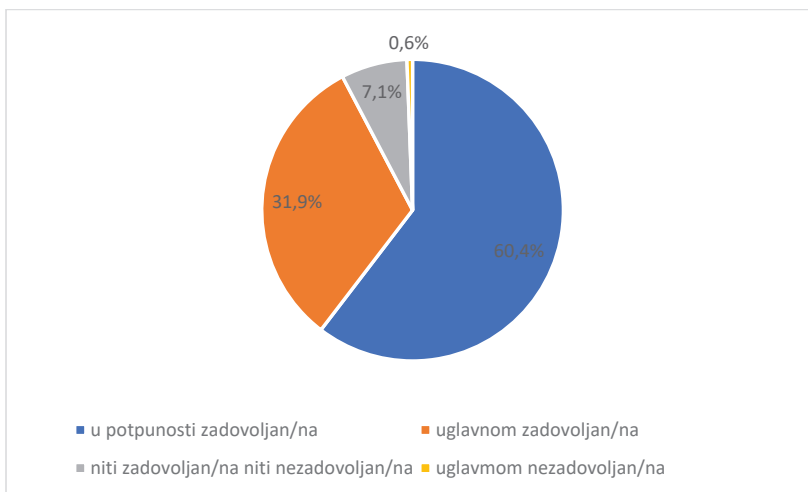
Slika 3. Zadovoljstvo korisnika ponudom knjižničnih programa

Najveći broj ispitanika (91 ili 53,8 %) u potpunosti je zadovoljan ponudom knjižničnih programa na Dječjem odjelu, uglavnom je zadovoljno njih 55 ili 32,5 %, niti je zadovoljno niti nezadovoljno njih 22 ili 13,1 %, dok je jedan ispitanik uglavnom nezadovoljan (1 ili 0,6 %) (slika 3).

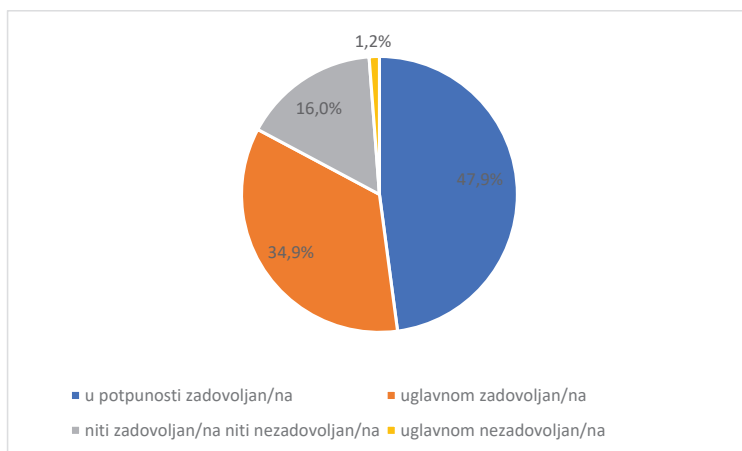
Slika 4. Zadovoljstvo korisnika atmosferom koja vlada na Dječjem odjelu

Najveći broj ispitanika (86 ili 50,8 %) u potpunosti je zadovoljan atmosferom na Dječjem odjelu, uglavnom je zadovoljno njih 57 ili 33,8 %, niti je zadovoljno niti nezadovoljno njih 25 ili 14,8 %, dok je jedan ispitanik uglavnom nezadovoljan (1 ili 0,6 %) (slika 4).

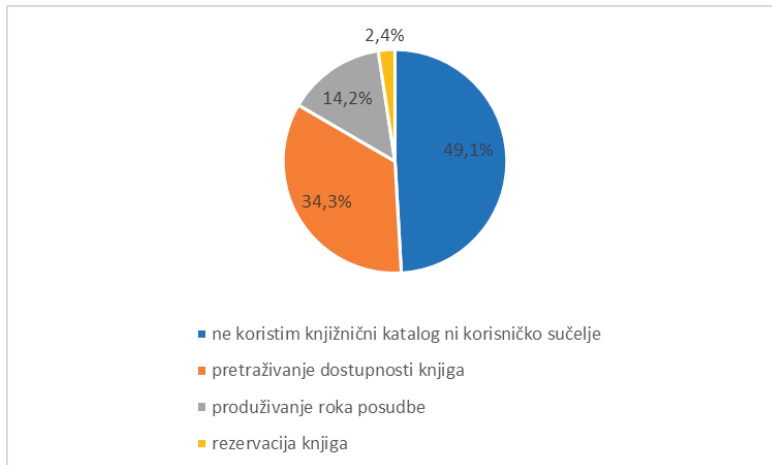
Slika 5. Zadovoljstvo korisnika knjižničnim prostorom

Najveći je broj ispitanika (102 ili 60,4 %) u potpunosti zadovoljan knjižničnim prostorom, uglavnom je zadovoljno njih 54 ili 31,9 %, niti je zadovoljno niti nezadovoljno njih 12 ili 7,1 %, dok je 1 ispitanik ili 0,6 % uglavnom nezadovoljan (slika 5).

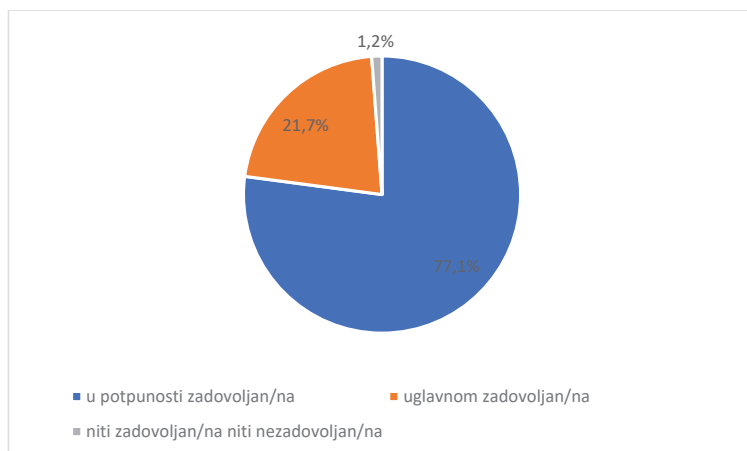
Slika 6. Zadovoljstvo korisnika kanalima informiranja

Najveći je broj ispitanika (81 ili 47,9 %) u potpunosti zadovoljan kanalima informiranja, uglavnom je zadovoljno njih 59 ili 34,9 %, niti je zadovoljno niti nezadovoljno njih 27 ili 16,0 %, dok su 2 ispitanika ili 1,2 % uglavnom nezadovoljna (slika 6).

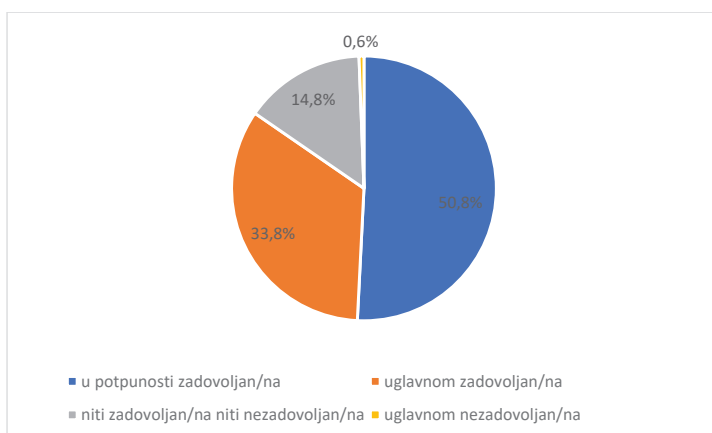
Slika 7. Korištenje online knjižničnog kataloga i online korisničkog sučelja

Gotovo polovica korisnika Dječjeg odjela ne služi se knjižničnim katalogom i *online* korisničkim sučeljem (83 ili 49,1 %). Korisnici koji koriste navedene usluge u najvećoj ih mjeri koriste za pretraživanje dostupnosti knjiga (59 ispitanika ili 34,3 %), za produživanje roka posudbe knjiga (23 ispitanika ili 14,2 %), dok ga za rezervacije knjiga koristi samo 4 ili 2,4 % ispitanika (slika 7).

Slika 8. Zadovoljstvo mogućnostima koje nudi korištenje online knjižničkog kataloga i online korisničkog sučelja

Korisnici koji koriste *online* knjižnični katalog ili korisničko sučelje, njih 83 ili 49,1 % izjasnili su se u kojoj su mjeri zadovoljni ponuđenom uslugom. Najveći broj ispitanika je u potpunosti zadovoljan ponuđenim uslugama (64 ili 77,1 %), uglavnom je zadovoljno 18 ili 21,7 % ispitanika, niti je zadovoljan niti nezadovoljan samo jedan ispitanik (1,2 %), a nitko se nije izjasnio da je nezadovoljan (slika 8).

Slika 9. Zadovoljstvo korisnika pruženom knjižničnom uslugom u cjelini

Najveći je broj ispitanika (113 ili 66,9 %) u potpunosti zadovoljan pruženom knjižničnom uslugom, uglavnom je zadovoljno njih 41 ili 24,2 %, niti je zado-

voljno niti nezadovoljno njih 13 ili 7,7 %, dok su 2 ispitanika ili 1,2 % uglavnom nezadovoljna (slika 9).

U posljednjem pitanju ankete koje je bilo otvorenog tipa, korisnici su mogli iznijeti svoje komentare, prijedloge i sugestije vezane za rad Dječjeg odjela. Ti odgovori važna su nadopuna prethodno postavljenim pitanjima zatvorenog tipa jer ih dodatno objašnjavaju. Osim toga daju niz konstruktivnih prijedloga te pozitivnih, kao i kritičnih komentara usmjerenih na poslovanje Dječjeg odjela.

Od 169 ispitanika, njih 145 imalo je dodatne komentare, prijedloge, sugestije ili ideje vezane za rad Dječjeg odjela. Čak je 54 ispitanika komentiralo kako su u potpunosti zadovoljni radom Dječjeg odjela te su pohvalili rad, organizaciju, prostor, atmosferu i usluge uz riječi hvale kao što su: „Nama ste super“, „Ne bi mi-jenjala ništa“, „Radite odličan posao“, „Samo tako nastavite“, „Svaka čast“, „Iz- vrsni ste! Ostanite i dalje takvi!“ Nekoliko korisnika prepoznalo je i komentiralo angažman pojedinih knjižničnih djelatnika, njihovu spremnost na suradnju i prilagodbu potrebama korisnika, osobito prilikom organizacije animacijskih programa, kao i ljubaznost i stručnost pojedinih knjižničnih djelatnika zbog kojih se uvijek rado vraćaju na Dječji odjel. Manji broj ispitanika, njih sedmero, komentiralo je da bi se ugodnije osjećali na Dječjem odjelu kad bi atmosfera bila ljubaznija i prilagodljivija potrebama male djece i njihovih roditelja.

Da bi knjižnica trebala imati veći broj raznovrsnih slikovnica, osobito slikovni- ca koje svojom kvalitetom teksta i ilustracija spadaju u klasike, kao što su na pri- mjer slikovnice *Razbojnik sa žutom pjegom*, *Najbogatiji vrabac na svijetu* i *Elmer*, smatra 9 ispitanika. Isti ispitanici smatraju da bi knjižnica također trebala nuditi veći broj novih i aktualnih slikovnica, slikovnica i dječjih knjiga na određenu temu, stripova za djecu te veći broj slikovnica na engleskom jeziku, kao što su na primjer slikovnice *Julie Donaldson*. Njih 5 smatra da bi trebalo biti na raspolaga- nju više primjeraka literature vezane za studij predškolskog odgoja i obrazovanja te mogućnost posudbe većeg broja primjeraka bez nadoplate.

Svoje komentare vezane za animacijske programe dalo je 22 ispitanika. Oni smatraju da bi knjižnica trebala nuditi veći broj animacijskih programa za razli- čite dobne skupine djece, osobito organiziranih tjednih pričaonica za predškolce, zatim više organiziranih programa za sve dobne skupine djece za vrijeme školskih praznika te u vrijeme kad pojedinim dobnim skupinama to odgovara. Također smatraju da bi trebalo organizirati i veći broj kreativnih čitalačkih radionica za školarce, kao i veći broj književnih susreta kako bi se djecu potaknulo na čitanje.

Što se tiče organizacije prostora jedan ispitanik smatra da bi knjižnica trebala posjedovati knjigomat. Sedam korisnika navodi da bi radije boravili i zadržavali se u prostorima Dječjeg odjela kada bi se više pažnje posvetilo uređenju udobnih kutaka za čitanje i kreativno izražavanje, osobito za najmlađe čitače.

Dvoje korisnika osvrnulo se i na preglednost i raspored knjiga na policama. Jedan korisnik voli boraviti u knjižnici i smatra da je sve odlično te da su knjige pregledno posložene, dok drugi korisnik smatra da bi bilo korisno staviti vidljive oznake sa signalizacijskim natpisima koji jasno označuju što se nalazi na kojoj polici, a sve prilagođene djeci kako bi se ona lakše snalazila u prostoru i pronalazila željene knjige.

Želju za primanjem informacija e-mailom o radionicama i ostalim knjižničnim uslugama, novostima i održavanju radionica za djecu izrazilo je 10 ispitanika. Isti također smatraju da bi se informacije o aktualnostima trebale češće ažurirati na mrežnoj stranici i društvenim mrežama.

Iz odgovora korisnika Dječjega odjela koji su dobiveni anketnim ispitivanjem, vidljivo je da je najveći dio korisnika pretežno zadovoljan svim ponuđenim knjižničnim uslugama. Prema njihovom mišljenju, Dječji odjel u pojedinim segmentima poslovanja ima zapaženog uspjeha, dok s druge strane ima prostora i za poboljšanjem pojedinih aspekata rada. Ispitanici su najviše pohvalili rad, organizaciju, atmosferu i ljubaznost osoblja na Dječjem odjelu te su istaknuli zadovoljstvo dostupnim uslugama i programima, dok su neki izrazili želju za većim brojem primjeraka raznovrsnih slikovnica, bolje uređenih kutaka za čitanje te češćim i ažuriranim informacijama o radionicama. Neki korisnici istaknuli su želju za ljubaznijom atmosferom prilagođenom potrebama djece i roditelja te boljom preglednošću i označavanjem rasporeda knjiga na policama.

4. Zaključak

Dječji odjel je mjesto gdje djeca od najranije dobi ostvaruju svoj prvi susret s knjigom. Stručno uređen, privlačan i pristupačan Dječji odjel temelj je budućega razvoja odjela za odrasle u kojeg će nekad djeca, a danas odrasli ljudi, jednog dana kročiti. Educirani i predani dječji knjižničari oni su koji potiču istraživački duh u djeci, potiču ih na čitanje te im pružaju podršku u kretanju digitalnim svijetom i društvenim medijima. Dječji odjel okuplja djecu i cijele obitelji te je kroz suradnju s ostalim partnerima u cijeloj Županiji, od dječjih vrtića, škola do udruga, okosnica poticanja čitanja djeci od najranije dobi.

Dječji odjel mjesto je suradnje i susreta koje svojim brojnim programima obogaćuje kulturni i društveni život ne samo građana Čakovca, nego i cijele Županije. Brojni ostvareni programi u pedesetogodišnjem radu Dječjeg odjela, broj posjeta animacijskim programima, kao i broj članova koji posuđuju knjige, pokazuju koliko je značajan rad Dječjeg odjela za širu lokalnu zajednicu u kojoj djeluje, što potvrđuju i korisnici koji su sudjelovali u anketnom istraživanju zadovoljstva korisnika knjižničnim prostorima, programima i uslugama Dječjeg odjela. S druge strane rezultati anketnog istraživanja ukazuju na nužnost preispitivanja potrebe

za kreiranjem nekih novih knjižničnih programa, osuvremenjivanjem smjernica nabave i ostalih vidova poslovanja.

Dječji odjel mora biti spreman na brze i stalne promjene u društvu koje utječu na formiranje potreba korisnika. Zbog toga je potrebno osvijestiti da je za uspješan rad Dječjeg odjela neophodno postaviti jasnu strategiju rada te izraditi program rada koji uvažava potrebe suvremenih korisnika i najnovije trendove u razvoju dječjeg knjižničarstva, a temelji se na analizi stvarnoga stanja rada i poslovanja Dječjega odjela.

LITERATURA

- 40 godina (2014). *40 godina Dječjeg odjela u Knjižnici „Nikola Zrinski” Čakovec*. Čakovec: Knjižnica „Nikola Zrinski” Čakovec.
- Andrašec, H. (2019). Suvremene narodne knjižnice kao polifunkcionalna središta lokalne – zajednice – partner u obrazovanju u osnovnoškolskom sustavu. U: D. M. Gabriel i D. Zvonarek (urednice). *Promjene u narodnom knjižničarstvu – stvarnost, potrebe i suvremeni trendovi: Programska knjižica: 12. Savjetovanje za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj – s međunarodnim sudjelovanjem*. (str. 115–116). Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica.
- Andrašec, H.; D. Kraljić (2021). Čitateljski izazovi u Knjižnici „Nikola Zrinski” Čakovec. *HKD Novosti* 84. [pristup: 2024–01–15].
Dostupno na: <https://www.hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/1737>
- Bacinger Klobučarić, B.; B. Hunjadi Bašek (2017). Preventivni program Procvjetajmo. *Hrvatski časopis za javno zdravlje* 13, 50: 14–19. [pristup: 2024–01–15]. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/431770>
- Državni zavod za statistiku (2021). Republika Hrvatska. Državni zavod za statistiku. [pristup: 2024–01–15]. Dostupno na: <https://dzs.gov.hr/>
- IFLA-ine Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi* (2008). glavna urednica M. Willer. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko Društvo.
- IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18 godina* (2018). Sastavila IFLA-ina Sekcija za knjižnične usluge za djecu i mladež; C. Rankin (ur.); prijevod G. Tuškan. 2. izd. (revizija smjernica iz 2003. godine). [pristup: 2024–01–15]. Dostupno na: https://www.hkdrustvo.hr/hr/strucna_tijela/17/publikacije/599
- IFLA-ine Smjernice za knjižnične usluge za mladež* (2009). glavna urednica A. Barbarić. Zagreb Hrvatsko knjižničarsko društvo.
- Ille J.; K. Krpan; V. Štivić (2021) Stručni skupovi za dječje knjižničare kao način stjecanja kompetencija. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 64, 2: 211–232. [pristup: 2024–01–15].

- Kraljić, D. (2018). Blabla – program poticanja čitanja iz užitka. *HKD Novosti* 79. [pristup: 2024–01–15]. Dostupno na: <https://www.hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/1556>
- Kraljić, D. (2022). Poticanje čitanja u krugu obitelji putem programa „Vrećica pričalica” Knjižnice „Nikola Zrinski” Čakovec. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 65, 3: 301–315. <https://doi.org/10.30754/vbh.65.3.987>
- Mrežno mjesto Knjižnice „Nikola Zrinski” Čakovec [pristup: 2024–01–15]. Dostupno na: <https://kcc.hr/>
- Pravilnik o zaštiti, reviziji i otpisu knjižnične građe (2023). *Narodne novine* 27/2023. [pristup: 2024–01–15]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_03_27_452.html
- Smjernice za nabavu knjižnične građe – Knjižnica „Nikola Zrinski” Čakovec* (2008). [pristup: 2024–01–15]. Dostupno na: <https://kcc.hr/cms/wp-content/uploads/2022/09/Smjernice-za-nabavu-knjiznicne-grade.pdf>
- Standard za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj (2021). *Narodne novine* 103/2021. [pristup: 2024–01–15]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1834.html
- Sustav za računalnu obradu knjižnične građe CROLIST Knjižnice „Nikola Zrinski” Čakovec [pristup: 2024–01–15]. Dostupno na: <https://kcc.hr>
- Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti (2019). *Narodne novine* 17, 356. [pristup: 2024–01–15]. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_02_17_356.html

Arhivski izvori

- Arhiva Knjižnice „Nikola Zrinski” Čakovec: Izvješće o radu Knjižnice i čitaonice Čakovec u 2001. godini. [interni dokumenti].
- Arhiva Knjižnice „Nikola Zrinski” Čakovec. Izvješća o radu i poslovanju Knjižnice „Nikola Zrinski” Čakovec od 01. 01. 2005. do 31. 12. 2023. [interni dokumenti].

